

Kort introduktion til det ungarske sprog

En ordbog kan ikke erstatte en systematisk grammatik. Vi vil her begrænse os til oplysninger og oversigter, der letter anvendelsen af ordbogen. En grammatisk introduktion er imidlertid nødvendig, uanset hvor kort den er, fordi ungarsk og dansk adskiller sig meget fra hinanden, hvad ordforråd og sprogets opbygning angår.

Det ungarske sprogs oprindelse

Ungarsk tilhører den finsk-ugriske sprogstamme. Sprogligt beslægtet med ungarsk er således finsk og estisk samt - så vidt vides - 12-14 mindre folkeslag, der hovedsageligt lever i området omkring Ural-bjergene i Rusland.

Alfabetet

Det ungarske alfabet, der består af 40 bogstaver, er lydgenkendende, dvs. bogstaverne tegner lyden. Har man lært bogstavernes lyd, kan man læse og tale forståeligt. Selv om der i daglig tale forekommer afvigelser, er det en tommelfingerregel, at udtaler man alle bogstaver, som de står skrævet, vil man blive forstået. Især hvis man husker altid at lægge trykket på første stavelse i hvert ord. Alle selvlyde har en lang og en kort udgave, og medlyde i bestemte sammensætninger to og to udgør en lyd for sig. Medlyde kan også have lange udgaver, hvor de optræder dobbelt. I de sammensatte medlyde er det dog kun det første bogstav, der fordobles, f.eks. *ty*, *sz* (jf. alfabetet forneden).

Tabel 1. Det ungarske alfabet med eksempler på udtale

Lyd	Udtales som	Lyd	Udtales som	Lyd	Udtales som
a	å i Århus	i	i i ilt	r	(skal "rulles")
á	a i fare	í	i i Lise	s	sh i sherif
b	b i busk	j	j i Jens	sz	s i sige
c	t i taks	k	k i kontor	t	t i Tanzania
cs	tj i Tjernobyl	l	l i Lars	ty	tj i tjur
d	d i dansk	ly	j i Johannes	u	u i husk
dz	(ca som the på engelsk)	m	m i mandag	ú	u i ugle
dzs	j i jungle	n	n i Norge	ü	y i lyn
e	æ i æble	ny	nj i konjak	ű	y syne
é	e i Erik	o	o i ost	v, w*	v i ven
f	f i færdig	ó	o i mose	x*	ks i eksport
g	g i gammel	ö	ø i øl	y*	(udtales som "i")
gy	dj i Djursland	ő	ø i søge	z	z i zebra
h	h i Hans	p, q*	(som på dansk)	zs	j i journal

* Q, w, x og y forekommer i indoptagne fremmedord, men indgår ikke i det ungarske alfabet.

Navneord

Ungarske navneord er kønsneutrale og kan kun have bestemt eller ubestemt form. Bestemt form udtrykkes på ungarsk ved de bestemte kendeord "**a**" eller "**az**", der står særskilt for navneordet. Om man skal bruge det ene eller det andet, afhænger af om det efterfølgende navneord begynder med selvlyd (→az) eller medlyd (→a).

Eksempler: **a kutyá**: hunden - **egy kutyá**: en hund **az ablak**: vinduet - **egy ablak**: et vindue

Ungarske navneord bøjes i de forskellige fald med endelser i stedet for at bruge stedord. Det er for bøjningen uden betydning, om ordet står i bestemt eller ubestemt form. Den bestemte form dannes ved at det bestemte kendeord **a** eller **az** sættes foran de former i de enkelte fald, som vises i nedenstående tabel med ordet **fiú** (dreng) som eksempel.

Tabel 2. Bøjning af navneord i ental og flertal

Fald	Ental	Flertal
Nævnefald, grundledsfald	fiú	dreng fiúk drengene
Genstandsfald	fiút	drengen fiúkat drengene
Ejefald (genitiv)	a fiúnak a könyve* eller a fiú könyve*	drengens bog a fiúknak a könyve* eller a fiúk könyve*
Give- / hensynsfald (dativ)	fiúnak	til drengen fiúknak til drengene
Præpositionsled, forholdsordsled	fiútól	fra drengen fiúktól fra drengene

* selve genstanden bøjes (könyv - könyve)

Eksempler

Fiúk játszanak a téren.	(Nogle) drenge leger på legepladsen.
Látom a fiút az ablakból.	Jeg kan se drengen fra vinduet.
Elveszett a fiúknak a labdája.	Drengenes bold er blevet væk.
Az inget add oda egy fiúnak .	Giv skjorten til en dreng.
Az inget add oda a fiúnak .	Giv skjorten til drengen.
Kaptam a fiútól egy levelet.	Jeg fik et brev fra drengen.
Ezt a rózsát egy fiútól kaptam.	Jeg har fået denne rose af en dreng.

I ordbogen optræder de ungarske navneord i **nævneform**. Deraf dannes genstandsfaldet med endelsen **-t**, og flertalsformen med endelsen **-k**, i ovenstående eksempel: **fiú -t,-k** (dreng) → **fiút** (genstandsfald), **fiúk** (flertal - drenge). Der kan evt. komme en medlyd imellem, og der kan ske medlydstilpasning, som i **madár - madarat, maradak** (fugl - fugle); **lámpa -'t,-'k** → **lámpát** (genstandsfald - lampe), **lámpák** (flertal - lamper); **teve -'t,-'k** → **tevé** (genstandsfald - kamel), **tevék** (flertal - kameler).

I **genstandsfald** er endelsen **-t** både i ental og i flertal. Hvis ordet ender på en medlyd, kommer der en vokal ind imellem → **ház - házat, házak** (hus - huse), **házakat** (genstandsfald i flertal)

I **ejfald** (genitiv) er endelsen både i ental og i flertal **-nak a** eller **-nek a**; valget afhænger af, hvilken type vokaler der er i ordet. (Se nærmere regler senere).

I **give- og hensynsfald** (dativ) er endelsen også entydig: **-nak** eller **-nek**.

Præpositionsleddet (forholdsordsforbindelser) volder de fleste vanskeligheder. Ungarsk sprog bruger nemlig ikke præpositioner, men endelser, som er opført på en særlig liste neden for. Når navneordet ender på en selvlyd - eller endelsen begynder med en selvlyd - kan disse endelser uden videre føjes til ordet, medens der evt. skal foretages en tilpasning, når navneordet slutter og endelsen begynder med en medlyd.

Dette kan volde vanskeligheder, indtil man bliver fortrolig med medlydstilpasningerne. Men det er netop noget af det fine ved ungarsk - det skrevne sprog afviger ikke fra det talte sprog. Til beroligelse for de danske brugere skal vi tilføje, at det ikke giver forståelsesproblemer, hvis man ikke tilpasser medlydene helt korrekt.

Tabel 3. De hyppigst forekommende endelser i præpositionsleddet/forholdsordsforbindelsen (I parentes: de tilhørende spørgeord)

-ba,-be (hová?) <i>hvorhen?</i>	i, ind i (retning)	-on,-en,-ön (kin? min?) <i>på hvem/hvad?</i>	på (placering)
-ban,-ben (hol?) <i>hvor?</i>	i, inde i (placering)	-ra,-re (kire? mire?) <i>på hvem/hvad?</i>	på (retning, tid, sted)
-ból,-ból (honnán?) <i>hvorfra?</i>	fra (sted)	-ról,-ról (kiról? miról?) <i>om hvem/hvad?</i>	om; fra
-ért (kiért? miért?) <i>for hvem/hvad?</i>	for (ngn's/ngt's skyld)	-ság,-ség <i>suffiks</i> (mi?) <i>hvad?</i>	-hed,-skab; házasság ægteskab fúradtság træthed
-hoz,-hez,-höz (kihez? mihez?) <i>til hvem/hvad?</i>	til (sted)	-tól,-től (kitől? mitől?) <i>af hvem/hvad?</i>	af, fra (sted, op-rindelse)
-ig (meddig?) <i>hvor længe?</i>	til (sted og tid)	-szor,-ször (hányszor?) <i>hvor mange gange?</i>	gange
-nál,-nél (kinél? minél?) <i>hos hvem/hvad?</i>	hos	-val,-vel* (kivel? mivel?) <i>med hvem/hvad?</i>	med

* v smelter ofte sammen med den forrige konsonant: vonat + val = **vonattal** (med tog); kerék + vel = **kerékkal** (med hjul)

Valget af varianten inden for de enkelte endelser skal foretages ud fra de vokaler, der står i navneordet. Ungarsk deler medlydene i to kategorier:

fortungevokaler: e, é, i, í, ö, ő, ü, ű

bagtungevokaler: a, á, o, ó, u, ú

De endelser, der står i tabel 4, kan have flere betydninger end anført i tabellen, alt efter, hvilken forbindelse de optræder i. Følgende eksempler viser nogle af dem i korte sætninger:

Lemegyek a pincébe.	Jeg går <i>ned</i> i kælderens.
Vedd ki a zsebemből.	Tag det <i>op af</i> min lomme.
Egyenesen az iskolából jövök.	Jeg kommer lige <i>fra</i> skolen.
Menj el tejért.	Gå hen <i>efter</i> mælk.
Mindent megteszek az ügyért.	Jeg vil gøre alt <i>for</i> sagen.
Megyek a fogorvoshoz.	Jeg går <i>til</i> tandlægen.
Estig nem tudok mit csinálni.	Jeg kan intet gøre <i>indtil/før</i> aften.
Most voltam az orvosnál.	Jeg har lige været <i>hos</i> lægen.
Vizsgálra készülök.	Jeg forbereder mig <i>til</i> eksamen.
Nem számítottam késésre.	Jeg har ikke regnet <i>med</i> forsinkelse.
Mit tudsz a városról?	Hvad ved du <i>om</i> byen?
Margittól kaptam a szótárt.	Jeg fik ordbogen <i>af</i> Margit.

Tabel 4. Sammenfatning af navneordenes bøjning

Fald	Ental	Flertal (flertalstegn = k)
Nævnefald/grundleds form	ordbogsformen	(ev. bindelyd) + k
Genstandsfald	(evt. bindelyd) + t	k + (ev. bindelyd) + t
Ejefald	-nak a/-nek a	(ev. bindelyd)+ k + -nak a / -nek a
Give- / hensynsfald (dativ)	-nak/-nek	(ev. bindelyd) + k + -nak/ -nek
Præpositionsled / forholdsordsforbindelse	grundord + endelse	grundord flertal + endelse

Egennavn skrives altid med stort begyndelsesbogstav. Når der er tale om et ord, der er sammensat med bindestreg af to egennavne, skal begge skrives med stort, f.eks. *Közép-Európa* (Centraleuropa).

Tillægsord, der er afledt af egennavne med endelsen **-i**, staves med lille forbogstav; fx: *a koppenhágai* (københavneren) eller *párizsi* (parisisk).

Navneord med tillægsord

De ungarske tillægsord optræder kun i én form i ordbogen, da sproget ikke bruger kønsdifferentiering. Tillægsord i tilknytning til navneord står altid forrest. Tillægsordet har i sådanne konstruktioner aldrig nogen endelse hæftet på, uanset om det står i bestemt eller ubestemt form, i en- eller flertal eller i en bøjningsform.

Dette ses i følgende eksempel med drengen; nu skal han være en **stor dreng** (*nagy fiú*). Der er samtidig indsat bestemt og ubestemt kendeord (*a/egy*) for at vise, at dette ikke påvirker bøjningen.

Tabel 5. Bøjning af navneord med tillægsord

Fald	Ental	Flertal (flertalstegn = k)
Nævnefald /- grundledsfald/-form	a/egy nagy fiú	stor dreng
Genstandsfald	a/egy nagy fiút	den store/ en stor dreng
Ejefald	a/egy nagy fiúnak a	den store/ en stor drengs
Give-/hensynsfald	a/egy nagy fiúnak	til den store dreng/ til en stor dreng
Præpositionsled / forholdsordsforbindelse	a/egy nagy fiútól	fra en/ den store dreng

NB. Ubestemt kendeord (*egy* = en/et) kan aldrig forekomme i flertal. De ubestemte kendeord bruges langt sjældnere end på dansk. Man kan roligt undlade det, medmindre man ønsker at understrege, at der er tale om én og ikke flere.

Bøjning af navneord i ejefald

Alle ungarske navneord kan bøjes i ejefald. Man bruger kun meget sjældent personstedordet sammen med navneordet, da bøjningsendelser også angiver person og tal, jf. bøjningen af udsagnsord. I følgende tabel vises på eksemplet **barát** (ven), hvordan navneord kan bøjes i ejefald + genstandsfald (dativ). Der kan også bøjes tilsvarende i andre fald.

Tabel 6. Bøjning af navneord i ejefald samt ejefald + genstandsfald

Ental*, grundfald	Ental*, genstandsfald	Flertal*, grundfald	Flertal*, genstandsfald
S1 barátom min ven	barátomat	barátaim mine venner	barátaimat
S2 barátod din ven	barátodat	barátaid dine venner	barátaidat
S3 barátja hans/hendes ven	barátját	barátai hans/hendes venner	barátait
P1 barátunk vores ven	barátunkat	barátaink vore venner	barátainkat
P2 barátotok jeres ven	barátotokat	barátaitok jeres venner	barátaitokat
P3 barátjuk deres ven	barátjukat	barátaik deres venner	barátaikat

* Ental hhv. flertal henviser til antallet af genstande, i dette tilfælde venner, mens S1-3 står for ental første til tredje person, P1-3 for flertal første til tredje person.

Mange ungarske tillægsord kan optræde som navneord, rettere sagt som subjekt (grundled) i en sætning. Det er ord som f.eks. studerende, tilforordnet, ansat osv. Når tillægsord optræder som navneord, bøjes det på ungarsk på samme måde som navneordet. Sådanne tillægsord er markeret således i ordbogen: **alkalmazott** *sb* en ansat, de ansatte *pl*; *adj* ansat; **választó** *sb* vælger *-en,-e*; *adj* vælgende; som vælger. *Nationalitetsbetegnelser* hører typisk til denne kategori af ungarske tillægsord, fx: **dán** *sb* dansker *-en,-e*; *adj* dansk; **magyar** *sb* ungarer *-en,-e*; *adj* ungarsk

Tabel 7. Eksempel på bøjning af substantiveret tillægsord (dán: dansk)

Fald	Ental		Flertal (flertalstegn = k)	
Nævnefald/grundledsfald	a dán	den danske	a dánok	de danske
Genstandsfald	a dánat	den danske	a dánokat	de danske
Ejefald	a dánnak a kocsija a dán kocsija	den danskes bil	a dánoknak a kocsija a dánok kocsija	de danskes bil
Give-/hensynsfald	a dánnak	til den danske	a dánoknak	til de danske
Præpositionsled	a dánatól	fra den danske	a dánoktól	fra de danske

Udsagnsord

Udsagnsord bøjes i ungarsk, og bøjningsendelsen føjes altid til formen i ental tredje person. Derfor er det denne form, der står i ordbogen, modsat de danske udsagnsord, der står i navneform (infinitiv: verbums /udsagnsords grundform f.eks. at synge, at rejse, at studere osv.).

Bøjningsendelsen udtrykker i sig selv både person og tid, betinget form og bydeform samt det, man på dansk udtrykker med hjælpeverber. Personstedord bruges derfor normalt ikke. De skal kun siges før udsagnsordet, hvis man ønsker at betone, at det er f.eks. *dig* eller *os*, der udfører handlingen (og ikke en anden). Hovedparten af de ungarske udsagnsord kan bøjes i både **subjekt(grundled)- og objektbøjning (genstandsled)**. Man kan således af bøjningsendelsen se, om en handling bare foretages generelt, eller om den er rettet mod et bestemt mål.

Der er ikke *hjelpeverber* i ungarsk, man bruger suffikser (endelser) i stedet for:

javít *vb* <reparere> ; **néz** *vb* <se (på)>

javítgat (med suffiks *-gat,-get*) reparere ngt gentagne gange eller vedvarende

nézeget se på ngt gentagne gange

javíthat (med suffiks *-hat,-het*) kunne reparere ngt; være i stand til at reparere ngt; må reparere ngt

nézhet kunne se ngt; være i stand til at se ngt; må se ngt

javíttat (med suffiks *-(t)at,-(t)et*) få ngt til at reparere; **nézet** få ngn til at se på ngt

Kombinatiner: **javíttatgat** få ngn til at reparere ngt gentagne gange; **javíttathat** skal få ngn til at reparere ngt;

nézegethet må se på ngt gentagne gange; **javíttathatom** a szerelővel mosógépet: jeg skal få mekanikeren til at reparere vaskemaskinen : **nézegethetünk** egy képet: vi må se på et billede gentagne gange; **nézegethetjük** a képet: vi må se på billedet gentagne gange.

Tabel 8. Eksempel på subjekt- og objektbøjning (néz|ni: at se)

	Subjektbøjning	Objektbøjning
S1 én (jeg)	jeg ser (ngt) nézek (vmit)	jeg ser på ham nézem (öt)
S2 te (du)	du ser (ngt) nézel (vmit)	du ser på ham nézed (öt)
S3 ő (han/hun)	han/hun ser (ngt) néz (vmit)	han/hun ser på ham nézi (öt)
P1 mi (vi)	vi ser (ngt) nézünk (vmit)	vi ser på ham nézzük (öt)
P2 ti (I)	I ser (ngt) néztek (vmit)	I ser på ham nézitek (öt)
P3 ők (de)	de ser (ngt) néznek (vmit)	de ser på ham nézik (öt)

I udsagnsord, der ender på **-ik**, sker der ofte en tilpasning af endelsens begyndelsesmedlyd til sidste medlyd i ental tredje person. Dette vises på subjekt- og objektbøjning af ordet **enni** (at spise), hvor tredje person (ental) er **eszik**, som er udgangspunktet for bøjningen, efter at vi har skåret **-ik**-endelsen væk.

Tabel 9. Eksempel på bøjning af udsagnsord der ender på **-ik** (enni: at spise)

	Subjektbøjning	Objektbøjning
S1 én (jeg)	jeg spiser eszem	jeg spiser det eszem (azt)
S2 te (du)	du spiser eszel	du spiser det eszed (azt)
S3 ő (han/hun)	han/hun spiser eszik	han/hun spiser det eszi (azt)
P1 mi (vi)	vi spiser eszünk	vi spiser det esszük (azt)
P2 ti (I)	I spiser esztek	I spiser det eszitek (azt)
P3 ők (de)	de spiser esznek	de spiser det eszik (azt)

Eksempler:

- Mit csináltok?	Hvad laver I?
- Nézünk egy filmet.	Vi ser en film.
- Nézzük a focimérkőzést.	Vi ser fodboldkampen.
- Mosunk (egy pólót).	Vi vasker (en T-shirt).
- Mossuk a szennyest.	Vi vasker vasketøjet.
- Eszünk (valamit).	Vi spiser (noget).
- Esszük a vacsorát.	Vi spiser aftensmaden.

Datidsformen af udsagnsord dannes med endelsen **-t** eller **-tt** (**-t** hvis ordstammen ender på konsonant, **-tt** hvis ordstammen ender på vokal: pl). Også her gælder, at **-ik**-endelsen skal skæres væk, før datidsendelsen sættes på, ligesom der kan komme en ekstra medlyd ind.

I det følgende gives nogle eksempler på verbalbøjninger i forskellige verbeformer.

Tabel 10. Nutids-, datids- og fremtidsbøjning (subjektbøjning) (lydtilpasning) (men|ni: at gå)

	Nutid	Datid	Fremtid*
S1 én (jeg)	megyek	mentem	fogok menni
S2 te (du)	mész	mentél	fogsz menni
S3 ő (han/hun)	megy	ment	fog menni
P1 mi (vi)	megyünk	mentünk	fogunk menni
P2 ti (I)	mentek	mentetek	fogtok menni
P3 ők (de)	mennek	mentek	fognak menni

* hjælpeverbum bøjes

Tabel 11. Bøjning af reflektive udsagnsord (nutid og datid)

	törölközik	tørre sig	fésülködik	kæmme sig
	Nutid	Datid	Nutid	Datid
S1 én (jeg)	törölközöm	törölköztem	fésülködöm	fésülködtem
S2 te (du)	törölközöl	törölköztél	fésülködsz	fésülködtél
S3 ő (han/hun)	törölközik	törölközött	fésülködik	fésülködött
P1 mi (vi)	törölközünk	törölköztünk	fésülködünk	fésülködtünk
P2 ti (I)	törölköztök	törölköztetek	fésülködtök	fésülködtetek
P3 ők (de)	törölköznek	törölköztek	fésülködnek	fésülködtek

Tabel 13. Bøjning i bydeform - subjekt- og objektbøjning (csinál|ni: at gøre/lave).

Bøjning i betinget form - subjekt- og objektbøjning (ír|ni: at skrive)

	Subjektbøjning	Objektbøjning	Subjektbøjning	Objektbøjning
S1 én (jeg)	csináljak	csináljam	írnék	írnám
S2 te (du)	csinálj	csináld / csináljad	írnál	írnád
S3 ő (han/hun)	csináljon	csinálja	írna	írna
P1 mi (vi)	csináljunk	csináljuk	írnánk	írnánk
P2 ti (I)	csináljatok	csináljátok	írnátok	írnátok
P3 ők (de)	csináljanak	csinálják	írnának	írnák

Eksempler:

Csináljunk valamit.

Lad os gøre noget.

Csináljuk másképpen (aszt).

Lad os gøre det på en anden måde.

Legszívesebben nem **írnék** semmit.

Jeg ville helst ikke skrive noget.

Írná, ha tudná.

Han ville skrive det hvis han kunne.

Tillægsord (adjektiver)

Tillægsord - i ordbogen markeret med *adj* - har tidligere været nævnt i forbindelse med kombination med navneord. Det er blevet fastslået, at de i kombination med navneord *aldrig* bøjes, samt at de til gengæld, når de bruges som **substantiverede tillægsord**, skal bøjes på linje med navneord, og efter samme regler.

Gradsbøjningen af tillægsordene: I **1. grad** får de endelsen **-bb**, og hvis tillægsordet ender på en medlyd, kommer der en selvyd imellem, harmoniseret efter de tidligere omtalte principper. I **2. grad** kommer samme endelse på, og samtidig kommer præfikset **-leg** til at stå i begyndelsen af ordet. I **3. grad** (super-superlativ) hedder præfikset **-legesleg**. F.eks.: *magas* (høj); *magasabb* (højere); *legmagasabb* (højest); *legeslegmagasabb* (allerhøjest).

Tabel 14. Gradsbøjning af tillægsord (de uregelmæssige er markeret med *)

Grundform		1. grad		2. grad	
igazi	<i>rigtig</i>	igazibb	<i>rigtigere</i>	legigazibb	<i>rigtigst</i>
piros	<i>rød</i>	pirosabb	<i>rødere</i>	legpirosabb	<i>rødest</i>
sok	<i>mange</i>	több	<i>flere</i>	legtöbb	<i>flest</i>
szép	<i>pæn</i>	szebb	<i>pænere</i>	legszebb	<i>pænest</i>
kicsi	<i>lille</i>	kisebb	<i>mindre</i>	legkisebb	<i>mindst</i>
jó	<i>god</i>	jobb	<i>bedre</i>	legjobb	<i>bedst</i>
friss	<i>frisk</i>	frissebb	<i>friskere</i>	legfrissebb	<i>friskest</i>

Biord (adverbier)

Biord - i ordbogen markeret med *adv* - dannes af tillægsord (*adj*) med endelserne **-an/-en**, **-ul**, **-ül**, af udsagnsord (*vb*) med **-va**, **-ve** og af navneord (*sb*) med **-lag**, **-leg**. Der skal i alle tilfælde foretages *lydharmonisering*. Der forekommer også **rene** (ikke-afledte) biord. Biord er ubøjelige.

Tabel 15: Dannelse af biord (adverbier)

késő <i>adj</i>	sen	későn <i>adv</i>	sent
piros <i>adj</i>	rød	pirosan <i>adv</i>	rødt
valószínű <i>adj</i>	sandsynlig	valószínűleg <i>adv</i>	sandsynligvis
határozat <i>sb</i>	beslutning <i>-en, -er</i>	határozatilag <i>adv</i>	beslutningsmæssigt
fejedelem <i>sb</i>	fyrste <i>-n, -r</i>	fejedelmien <i>adv</i>	fyrsteligt
fut <i>vb</i>	løbe	futva <i>adv</i>	løbende, i løb

Stedord

De personlige stedord er fremgået af de tidligere tabeller. I nedenstående tabel sammenfatter vi dem sammen med andre typer af stedord.

Pegende stedord:

- **ez**: nær, konkret påpegende
- **emez**: nær, konkret påpegende, adskillende
- **az**: længere bort, konkret påpegende
- **amaz**: længere bort, konkret påpegende, adskillende

Tabel 16: Personlige stedord, ejestedor og reflektive stedord

Personligt stedord	Személyes névmás	Ejestedord	Birtokos névmás	Reflektivt stedord	Visszaható névmás
S/1 jeg	én	min	enyém	mig	engem
S/2 du	te	din	tied	dig	téged
S/3 han/hun	ő	hans/hendes	övé	ham/hende	ő
S/3 De (én person)*	Ön	Deres	Öné	Dem	Önt
P/1 vi	mi	vores	miénk	os	minket/ bennünket
P/2 I	ti	jeres	tiétek	Jer	titeket/benneteket
P/3 de	ők	deres	övék	dem	öket
P/3 De (flere personer)**	Őnök	Deres	Őnöké	Dem	Őnöket

Spørgende stedord: *ki, mi* (hvem, hvad)

NB. Alle stedord kan bøjes med de endelser og efter de principper, som er beskrevet i tabel 4.

* *Taler De ungarsk, fru minister?* Ön beszél magyarul, miniszter asszony?

** *Taler De alle ungarsk?* Önök mindannyian beszélnek magyarul?

Ordskilningsregler

Hovedreglerne ved ordskilning er:

- antallet af stavelser svarer til antallet af selvyde;
 - en selvyd kan udgøre en stavelse i sig selv, en medlyd kan ikke;
 - en enkeltstående selvyd mellem to selvyde går altid med i næste stavelse;
 - når der står flere medlyde samlet mellem to selvyde, går altid kun den sidste over i den næste stavelse.
- Fælles fremmedord staves forskellig på ungarsk og på dansk. F.eks. ordet **demokratikus** (**demokratisk**) skilles:

- på dansk: de - mo - kra - tisk
- på ungarsk: de - mok - ra - ti - kus

De sammensatte medlyde (gy, ly, ny, ty, sz osv.) må ikke skilles fra hinanden. Men de kan som omtalt optræde i dobbelt form, hvor f.eks. sz-sz er trukket sammen til **ssz**. Ved ordskilning skal de imidlertid splittes op i sz-sz.

Eksempel: **messziről** (langvejsfra): **mesz-szi-ről**

Talord

Tallene mellem 1 og 20, alle tohifrede tal og de runde tal op til en milliard står i ordbogen på deres alfabetiske plads. Men det er hensigtsmæssigt også at sætte tallene op i rækkefølge (tabel 17). Det skal bemærkes, at det navneord, et talord henviser til, altid står i **ental** på ungarsk, uanset hvor stort tal det drejer sig om. Ordenstallene dannes af talordene med endelsen **-edik/adik** (se bemærkningerne om lydtilpasning). Ungarske talord over 10 er "omvendte" i forhold til dansk.

Tabel 17. Talord og ordenstal

Talord	Számnév		Ordenstal	Sorszámnev
nul	nulla	0	ved nul	nulladik
en, et	egy	1	første	első
to	kettő	2	anden, andet	második
tre	három	3	tredje	harmadik
fire	négy	4	fjerde	negyedik
fem	öt	5	femte	ötödik
seks	hat	6	sjette	hatodik
syv	hét	7	syvende	hetedik
otte	nyolc	8	ottende	nyolcadik
ni	kilenc	9	niende	kilencedik
ti	tíz	10	tiende	tizedik
elleve	tizen egy	11	elvtte/ellefte	tizen egyedik
tolv	tizenkettő	12	tolvte	tizenkettedik
tretten	tizenhárom	13	trettende	tizenharmadik
fjorten	tizennégy	14	fjortende	tizennegyedik
femten	tizenöt	15	femtende	tizenötödik
seksten	tizenhat	16	sekstende	tizenhatodik
sytten	tizenhét	17	syttende	tizenhetedik
atten	tizennyolc	18	attende	tizennyolcadik
nitten	tizenkilenc	19	nittende	tizenkilencedik
tyve	húsz	20	tyvende	huszadik
enogtyve	huszon egy	21	enogtyvende	huszon egyedik
toogtyve	huszonkettő	22	toogtyvende	huszonkettedik
tredive	harminc	30	tredivte	harmincadik
fyrre	negyven	40	fyrretyvende	negyvenedik
halvtreds	ötven	50	halvtredsindstyvende	ötvenedik
tres	hatvan	60	tresindstyvende	hatvanadik
halvfjerds	hetven	70	halvfjerdsindstyvende	hetvenedik
firs	nyolcvan	80	firsende, firsindstyvende	nyolcvanadik
halvfems	kilencven	90	halvfemsindstyvende	kilencvenedik
hundrede	száz	100	nr. hundrede	századik
(et) hundrede og et	száz egy	101	nr. hundrede og et	százegyedik
tohundrede	kétszáz	200	nr. tohundrede	kétszázadik
tusind, tusinde	ezer	1.000	nr. tusind	ezredik
títusinde	tízezer	10.000	nr. titusind	tízezredik
hundredetusinde	százezer	100.000	nr. hundredetusind	százezredik

Brøker

1/3	harmadrész	tredjedel	2/3	kétharmadrész	to tredjedele
1/5	ötödrész	femtedel	4/5	négy ötödrész	fire femtedele
1/7	hetedrész	syvendedel	1/10	tizedrész	tiendedel
1/25	huszonötödrész	femogtyvendedel			

Nogle store tal:

15.345	tizenötezer-háromszáznegyvenöt	femtentusinde trehundrede femogfyrre
102.124	kétszázkétezer-százhuszonnégy	hundredeto tusinde hundrede fireogtyve
3.320.00	hárommillió-háromszázhuszezer	tre millioner trehundredeogtyve tusind

Uregelmässige verber

		<i>at spise</i>	<i>at gå</i>	<i>at drikke</i>	<i>at k�be</i>	<i>at komme</i>	<i>at bringe</i>
infinitiv		enni <i>Subjekt/Objektb�jning</i>	menni <i>S</i>	inni <i>S/O</i>	venni <i>S/O</i>	j�nni <i>S</i>	vinni <i>S/O</i>
nutid	S1 S2 S3 P1 P2 P3	eszem/eszem esz�l/eszed eszik/eszi esz�nk/essz�k esztek/eszitek esznek/eszik	megyek m�sz megy megy�nk mentek mennek	iszom iszol/iszod iszik/issza iszunk/isszuk isztok/issz�tok isznak/issz�k	veszek/veszem veszel/veszed vesz/veszi vesz�nk/vessz�k vesztek/veszitek vesznek/veszik	j�v�k j�ssz j�n j�v�nk j�tt�k j�nnek	viszek/viszem viszel/viszed visz/viszi visz�nk/vissz�k visztek/viszitek visznek/viszik
datid	S1 S2 S3 P1 P2 P3	ettem/ettem ett�l/etted evett/ette ett�nk/ett�k ettetek/ett�tek ettek/ett�k	mentem ment�l ment ment�nk mentetek mentek	ittam itt�l/ittad ivott/itta ittunk/ittuk ittatok/itt�tok ittak/itt�k	vettem vett�l/vetted vett/vette vett�nk/vett�k vettetek/vett�tek vettek/vett�k	j�ttem j�tt�l j�tt j�tt�nk j�ttetek j�ttek	vittem vitt�l/vitted vitt/vitte vitt�nk/vitt�k vittetek/vitt�tek vittek/vitt�k
imperativ	S1 S2 S3 P1 P2 P3	egyem/egyem egy�l/egyed (edd) egyen/egye egy�nk/egy�k egyetek/egy�tek egyenek/egy�k	menjek menj�l menj(en) menj�nk menjetek menjenek	igyak/igyam igy�l/igyad (idd) igyon/igya igyunk/igyuk igyatok/igy�tok igyanak/igy�k	vegyek/vegyem vegy�l/vegyed (vedd) vegyen/vegye vegy�nk/vegy�k vegyetek/vegy�tek vegyenek/vegy�k	j�j�k gyere j�j�n j�j�nk j�j�tek j�j�nek	vigyek/vigyem vigy�l/vigyed vigyen/vigye vigy�nk/vigy�k vigyetek/vigy�tek vigyenek/vigy�k
bet�ngem�de	S1 S2 S3 P1 P2 P3	enn�k/enn�m enn�l/enn�d enne/enn� enn�nk enn�tek enn�nek/enn�k	menn�k menn�l menne menn�nk menn�tek menn�nek	inn�k/inn�m inn�l/inn�d inna/inn� inn�nk inn�tok inn�nak/inn�k	venn�k/venn�m venn�l/venn�d venne/venn� venn�nk vett�tek venn�nek/venn�k	j�nn�k j�nn�l j�nne j�nn�nk j�nn�tek j�nn�nek	vinn�k/vinn�m vinn�l/vinn�d vinne/vinn� vinn�nk vinn�tek vinn�nek

		<i>at spise</i>	<i>at gå</i>	<i>at drikke</i>	<i>at købe</i>	<i>at komme</i>	<i>at bringe</i>
betingsmåde datid	S1 S2 S3 P1 P2 P3	ettem volna ettél volna/etted volna evett volna/ette volna ettünk volna/ettük volna ettetek volna/ettétek volna ettek volna/ették volna	datidform + volna	datidform (S eller O) + volna	datidform (S eller O) + volna	datidform + volna	datidform (S eller O) + volna
kan/må ~	S1 S2 S3 P1 P2 P3	ehetek/ehetem ehetsz/eheted ehet/eheti ehetünk/ehetjük ehettek/ehetitek ehetnek/ehetik	mehetek mehetsz mehet mehetünk mehettek mehetnek	ihatok/ihatom ihatsz/ihatod ihat/ihatja ihatunk/ihatjuk ihattok/ihatjátok ihatnak/ihatják	vehetek/vehetem vehetsz/veheted vehet/veheti vehetünk/vehetjük vehettek/vehetitek vehetnek/vehetik	jöhetek jöhetsz jöhet jöhetünk jöhettek jöhetnek	vihetek/vihetem vihetsz/viheted vihet/viheti vihetünk/vihetjük vihettek/vihetitek vihetnek/vihetik
spise vedvarede -gentagne garage	S1 S2 S3 P1 P2 P3	eszegetek/eszegetem eszegetsz/eszegeted eszeget/eszegeti eszegetünk/eszegetjük eszegetitek/eszegettek eszegetnek/eszegetik	megyegetek megyegetsz megyeget megyegetünk megyegettek megyegetnek	iszogatok/iszogatom iszogatsz/iszogatod iszogat/iszogatja iszogatunk/iszogatjuk iszogattok/iszogatjátok iszogatnak/iszogatják	veszegetek/veszegetem veszegetsz/veszegeted veszeget/veszegeti veszegetünk/veszegetjük veszegettek/veszegetitek veszegetnek/veszegetik	jövögetek jövögetsz jövöget jövögetün k jövögettek jövögetnek	-
få ngn at spise ngt	S1 S2 S3 P1 P2 P3	etetek/etetem etetsz/eteted etet/eteti etetünk/etetjük etettek/etetitek etetnek/etetik	-	ítatok/ítatom itatsz/ítatod itat/itatja itatunk/itatjuk itattok/itatjátok itatanak/itatják	vetetek/vetetem vetetsz/veteted vetet/veteti vetetünk/vetetjük vetettek/vetetitek vetetnek/vetetik	-	vitetek/vitetem vitetsz/viteted vitet/viteti vitetünk/vitetjük vitettek/vitetitek vitetnek/vitetik

		<i>at gøre</i>	<i>at vøre</i>	<i>at vøre (fremtid)</i>	<i>at tro</i>	<i>at sove</i>	<i>at ligge</i>
infinitiv		tenni S/O	lenni S	lenni S	hinni S/O	aludni S/O	feküdni S/O
nutid	S1 S2 S3 P1 P2 P3	teszek/teszem teszel/teszed tesz/teszi teszünk/tesszük tesztek/teszitek tesznek/teszik	vagyok vagy van vagyunk vagytok vannak	leszek leszel lesz leszünk lesztek lesznek	hiszek/hiszem hiszel/hiszed hisz/hiszi hiszünk/hisszük hisztek/hiszitek hisznek/hiszik	alszom alszol/alszod alszik/alussza alszunk/alusszuk alszotok / alusszátok alszanak/alusszák	fekszem fekszel fekszik fekszün feküszötök (fekszetek) fekszenek
datid	S1 S2 S3 P1 P2 P3	tettem tettél/tetted tett/tette tettünk/tettük tettetek/tettétek tettek/tették	voltam voltál volt voltunk voltatok voltak	lettem lettél lett lettünk lettetek lettek	hittem hittél/hitted hitt/hitte hittünk/hittük hittetek/hittétek hittek/hitték	aludtam aludtál/aludtad aludt/aludta aludtunk/aludtuk aludtatok/aludtátok aludtak/aludták	feküdtem feküdtél feküdt feküdtünk feküdtetek feküdtek
imperativ	S1 S2 S3 P1 P2 P3	tegyek/tegyem tegyél/tegyed (tedd) tegyen/tegye tegyünk/tegyük tegyetek/tegyétek tegyenek/tegyék	legyek legyél (légy) legyen legyünk legyetek legyenek	-	higgyek higgyél (higgy) higgyen higgyünk/higgyük higgyetek/higgyétek higgyenek/higgyék	aludjak aludj (aludjál) aludjon aludjunk aludjatok aludjanak	feküdjek feküdj (feküdjél) feküdjön feküdjünk feküdjetek feküdjenek
betingemåde	S1 S2 S3 P1 P2 P3	tennék/tenném tennél/tennéd tenne/tenné tennék tennétek tennének/tennék	volnék volnál volna volnánk volnátok vonnának	lennék lennél lenne lennénk lennétek lennének	hinnék/hinném hinnél/hinnéd hinne/hinné hinnék hittétek hinnének/hinnék	aludnék aludnál/aludnád aludna/aludná aludnánk/aludnánk aludnátok aludnának/aludnák	feküdnék feküdnél feküдне feküdnénk feküdnétek feküdnének
betingemåde datid	S1 S2 S3 P1 P2 P3	datidform + volna	datidform + volna	datidform + volna	datidform + volna	datidform + volna	datidform + volna

		<i>at gøre</i>	<i>at være</i>	<i>at være</i> (fremtid)	<i>at tro</i>	<i>at sove</i>	<i>at ligge</i>
kan/må ~	S1	tehetek/tehetem		lehetek	hihetek/hihetem	alhatok	fekhetek
	S2	tehetsz/teheted		lehetsz	hihetsz/hiheted	alhatsz	fekhetsz
	S3	tehet/teheti		lehet	hihet/hiheti	alhat	fekhet
	P1	tehetünk/tehetjük		lehetünk	hihetünk/hihetjük	alhatunk	fekhetünk
	P2	tehettek/tehetitek		lehettek	hihettek/hihetitek	alhattok	fekhettek
	P3	tehetnek/tehetik		lehetnek	hihetnek/hihetik	alhatnak	fekhetnek
spise vedvare- de ,gentagne	S1	teszegetek/teszegetem	vagyogatok	-	-	-	feküdgetek
	S2	teszegetsz/teszegeted	vagyogatsz				feküdgetsz
	S3	teszeget/teszegeti	vagyogat				feküdget
	P1	teszegetünk/teszegetjük	vagyogatunk				feküdgetünk
	P2	teszegettek/teszegetitek	vagyogattok				feküdgettek
	P3	teszegetnek/teszegetik	vagyogatnak				feküdgetnek
få ngn at spise ngt	S1	tetetek/tetetem	-	-	hitetek/hitetem	altatok/altatom	fektetek/fektetem
	S2	tetetsz/teteted			hitetsz/hiteted	altatsz/altatod	fektetsz/fekteted
	S3	tetet/teteti			hitet/hiteti	altat/altatja	fektet/fekteti
	P1	tetetünk/tetetjük			hitetünk/hitetjük	altatunk/altatjuk	fektetünk/fektetjük
	P2	tetettek/tetetitek			hitettek/hitetitek	altattok/altatjátok	fektettek/fektetitek
	P3	tetetnek/tetetik			hitetnek/hitetik	altatnak/altatják	fektetnek/fektetik